

RAN-2308000106051001

T.Y.B.Com. (Sem.-VI) Examination October - 2025
Advance Accounting and Auditing paper-VII

સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book

Seat No.:

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Student's Signature

પ્ર.1. A. નીચેના બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નોનાં જવાબ આપો.

5

- મુદત પુરી થતાં પહેલા પ્રથમ ઓડીટરને હટાવવા અંગે નીચેમાંથી કયું વિધાન સાચું નથી?
  - સામાન્ય સભા બોલાવવામાં આવે છે.
  - શેર હોલ્ડરો આમ કરવા માટે અધિકૃત છે.
  - ઓડીટરને દૂર કરવા માટે કેન્દ્ર સરકારની મંજૂરી જરૂરી છે.
  - ઓડીટરને હટાવવાની જોગવાઈઓ કલમ 224(7) માં સમાવિષ્ટ છે.
- ઓડીટરની દીવાની જવાબદારીમાં સમાવેશ થાય છે.
  - બેદરકારીની જવાબદારી
  - કર્તવ્ય ભંગની જવાબદારી
  - બેદરકારી અને કર્તવ્ય ભંગ ની જવાબદારી
  - ઉપરોક્ત પૈકી કોઈ પણ નહીં
- ક્યા સંજોગોમાં ચોખ્ખો અહેવાલ આપવામાં આવે છે?
  - નફા નુકસાન ખાતુ નફા કે નુકસાન અંગે સાચો અને વાજબી ખ્યાલ દર્શાવતું ન હોય
  - પાકું સરવૈયું ધંધાની સાચી અને વ્યાજબી પરિસ્થિતી દર્શાવતું હોય.
  - ચોપડાઓની તપાસ દરમિયાન ભૂલો મળે.
  - કંપની ધારાની જોગવાઈઓનું યોગ્ય રીતે પાલન થયું ન હોય
- શેર પ્રીમીયમ અને મુડી પરત અનામત નો ઉપયોગ શા માટે થઈ શકે છે?
  - છેવટનું ડિવિડન્ડ આપવા
  - વચગાળાનું ડિવિડન્ડ આપવા
  - પૂર્ણ ભરપાઈ શેર પર બોનસ આપવા
  - ઉપરોક્ત તમામ
- ડિસ્ક્રેટરીએ કોઈપણ પ્રકારની રજુઆત ક્યારે કરવી પડતી નથી?
  - ચોખ્ખો અહેવાલ
  - ખામી વાળો અહેવાલ
  - A અને B બંને
  - ઉપરોક્ત કોઈપણ નહીં

B. ખાલી જગ્યા પૂરો

5

1. કંપની એક્ટ 2013 ની _____ કલમમાં ઓડિટરની મહેનતાણાની જોગવાઈઓ આપવામાં આવી છે.
2. ઓડિટરને _____ સભામાં હાજર રહેવાનો અધિકાર છે.
3. વહેંચણી પાત્ર નક્કામાં _____ હોવો જોઈએ નહીં.
4. ઓડિટરનો અહેવાલ એ _____ વિશે નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય છે.
5. _____ એ ઓડિટરે ચકાસેલ વિગતો અને હકીકતોની ખાતરી કર્યા પછી આપેલ નિવેદન છે.

C. નીચેના વિધાન સાચા છે કે ખોટા તે જણાવો.

5

1. હિસાબો રાખવા અને તૈયાર કરવા એ ઓડિટર માટે નિષેધાત્મક સેવા છે.
2. સરકારી કંપનીના ઓડિટરની નિમણૂક શેર હોલ્ડર દ્વારા કરવામાં આવે છે.
3. ઓડિટરને દરેક સમયે કંપનીના ચોપડા, હિસાબો, દસ્તાવેજો અને વાઉચરો તપાસવાનો હક છે.
4. નક્કી કરેલ ટકાવારી મુજબ શેર હોલ્ડરો વચ્ચે વહેંચવામાં આવતા નક્કાને મૂડી નક્કો કહેવાય છે.
5. જ્યારે ઓડિટર કોઈ ખામી દર્શાવીને અહેવાલ આપે છે તેને ચોખ્ખો અહેવાલ કહેવાય છે.

પ્ર.2. નીચેના પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે ચાર)

8

1. ઓડિટરને દૂર કરવા અંગેની પ્રક્રિયા જણાવો.
2. ઓડિટ અહેવાલ ના પ્રકારો જણાવો
3. ચાલુ ઓડિટરની પુનઃ નિમણૂક ક્યા સંજોગોમાં કરવામાં આવતી નથી
4. સારા ઓડિટ અહેવાલના લક્ષણો જણાવો
5. નક્કો અને વહેંચણી પાત્ર નક્કાનો અર્થ સમજાવો
6. અન્વેષણના હેતુઓ જણાવો.
7. કરવેરા ઓડિટ કોણે કરાવવું પડે ?
8. ઈડીપી ઓડિટ નો અર્થ જણાવો.

પ્ર.3. અ. ઓડિટરની લાયકાતો અને ગેરલાયકાતો જણાવો.

7

બ. કંપની ઓડિટરની ફોજદારી જવાબદારીની ચર્ચા કરો.

6

અથવા

પ્ર.3. અ. ઓડિટ કાર્યક્રમ એટલે શું? ઓડિટ કાર્યક્રમ તૈયાર કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દાઓની ચર્ચા કરો.

7

બ. અન્વેષણ એટલે શું? અન્વેષણ કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દા વિગતવાર સમજાવો.

6

પ્ર.4. અ. ટૂંકનોંધ લખો (ગમે તે બે)

8

1. ઓડિટરના હક્કો
2. ડિવિડન્ડ અંગે ઓડિટર ની ફરજો
3. પડતર ઓડિટ ના ફાયદા
4. માહિતી ટેકનોલોજી ઓડિટ

બ. તકાવત લખો (ગમે તે એક)

6

1. ચોખ્ખો અહેવાલ અને ખામી વાળો અહેવાલ
2. પડતર ઓડિટ અને નાણાકીય વચ્ચેનો તકાવત

Q.1. A. Give the correct Answer of the following MCQs.

5

1. Which of the following statements is not correct regarding removal of the first auditor before expiry of the Term.
  - A. His removal was confirmed at the General Meeting.
  - B. The shareholders are authorized to do so.
  - C. The Approval of the central government is required for such removal.
  - D. The provisions for search removal are contained in section 224 (7)
2. Civil liability of an auditor includes.
  - A. liability of negligence
  - B. liability of misfeasance
  - C. liability of negligence and liability of misfeasance
  - D. None of the Above
3. In which circumstances a clean audit report can be given?
  - A. Profit and loss account does not give a true and fair view of profit or loss.
  - B. When the balance sheet gives a true and fair view of the state of affairs.
  - C. Deficiency is found in examination of accounts.
  - D. The provisions of the company act are not properly Followed.
4. Share Premium and capital redemption reserve can be used for declaration of.
  - A. Final dividend
  - B. interim dividend
  - C. bonus shares
  - D. all of these
5. Director have not to give explanation on-
  - A. Clean Report
  - B. Qualified Report
  - C. Both A and B
  - D. None of the above

B. Fill in the Blanks.

5

1. Under The Company act 2013, section _____ contains provisions regarding remuneration of the auditor
2. The auditor has the right to attend _____ meeting of the company
3. Divisible profit should not include _____ .
4. The Auditor report is the expert's opinion on _____ .
5. _____ is a statement given by the auditor after the verify truth of such a statement.

C. Write True or False.

5

1. Accounting and book keeping services not to be rendered by auditor.
2. The auditor of a government company is appointed by the Shareholders.
3. Auditor of a company shall have a right of access, at all times, to the books, accounts and vouchers of a company.
4. The profit that is to be distributed among shareholders as per prescribed rate of dividend is called capital profit.
5. Auditor gives a report showing any defect is called a clean report.

- Q.2. Answer in brief (Any Four)** 8
1. State the procedure for removing an auditor.
  2. Show the types of Auditor's Report
  3. Under which circumstances the current auditor is not re-appointed?
  4. State the characteristics of a good audit report.
  5. Explain the meaning of Profit and divisible profit.
  6. State the Objectives of Investigation.
  7. Who is required to get Tax Audit?
  8. State the meaning of EDP Audit.
- Q.3. A. State qualifications and disqualifies of an Auditor.** 7
- B. Discuss Criminal Liabilities of an Auditor.** 6
- OR**
- A. What is Audit Programme? Explain points to be considered while preparing Audit Programme.** 7
- B. What is Investigation? Explain in details points to be considered while conducting an Investigation.** 6
- Q.4. A. Write Short Note: (Any Two)** 8
1. Auditor's rights.
  2. Duties of an Auditor Regarding to Dividend.
  3. Advantages of cost Audit.
  4. Information Technology Audit.
- B. Write the difference between (Any one)** 6
1. Clean Report and Qualified Report.
  2. Cost audit and financial audit.
-

RAN-2308000106051002

B. Com. (Sem. - VI) Examination October - 2025
Advance Accounting and Auditing (Paper - VIII)

Time: 2 Hours]

[Total Marks: 50

<p>સૂચના : / Instructions</p> <p>(1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fill up strictly the above details on your answer book.</p> <p>(2) જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક કુલ ગુણ દર્શાવે છે. Figures to the right indicate total marks of a question.</p> <p>(3) તમામ ગણતરી જવાબના ભાગરૂપે દર્શાવો. Show the necessary calculation as a part of your answer.</p>	<p>Seat No.:</p> <table border="1" style="width: 100%; height: 30px;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> </table> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p style="text-align: center;">Student's Signature</p> </div>						

પ્ર. 1. બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો

(15)

1. સમતૂટબિંદુ એ વેચાણ (એકમમાં) =
 (A) F/C (B) F/P.V. Ratio
 (C) F/S (D) F + C
2. કાયમી મિલકતો ખરીદવાની યોજનાને _____ બજેટ કહેવામાં આવે છે.
 (A) સ્થિર બજેટ (B) પરિવર્તનશીલ બજેટ
 (C) મૂડી બજેટ (D) રોકડ બજેટ
3. _____ એવી હિસાબી પદ્ધતિ છે જેમાં વસ્તુઓ કે કાર્યો સાથે નહિ, પરંતુ જે વ્યક્તિઓ તેમને અંકુશિત કરવા શક્તિમાન છે તેમની સાથે સાંકળવામાં આવે છે.
 (A) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિ (B) અંદાજપત્રીય અંકુશ
 (C) શૂન્ય આધારીત અંદાજપત્ર (D) કામગીરી અંદાજપત્ર
4. ઑગસ્ટ અને સપ્ટેમ્બરની મજૂરી અનુક્રમે 12,000 અને 15,000 છે. સમયગાળો 2/3 માસ છે. સપ્ટેમ્બર મહિનામાં કેટલી રકમ ચૂકવવામાં આવશે?
 (A) રૂ. 4,000 (B) રૂ. 13,000
 (C) રૂ. 14,000 (D) રૂ. 27,000
5. નફા જથ્થા ગુણોત્તર =
 (A) નફામાં ફેરફાર + વેચાણમાં ફેરફાર (B) નફામાં ફેરફાર - વેચાણમાં ફેરફાર
 (C) નફામાં ફેરફાર × વેચાણમાં ફેરફાર (D) નફામાં ફેરફાર × 100/વેચાણમાં ફેરફાર
6. વર્તમાન ઉત્પાદન 3000 એકમો છે અને વેચાણ ખર્ચ રૂ. 75000 છે, જેમાં 60% સ્થિર છે, તો 4500 એકમોએ સ્થિર વેચાણ ખર્ચ કેટલો થશે.
 (A) 30000 (B) 45000
 (C) 112500 (D) 90000
7. એક કારખાનામાં 50% ઉત્પાદન શક્તિએ અર્ધ ચલિત ખર્ચ રૂ. 50000 છે. અર્ધ ચલિત ખર્ચ 40% થી 70% શક્તિ એ એકસરખો રહે છે. 70% થી 85% ઉત્પાદન શક્તિ વચ્ચે ઉપર જણાવેલ આંકડાઓના 10% વધે છે, તો 60% ઉત્પાદન શક્તિએ અર્ધ ચલિત ખર્ચ કેટલો હશે?
 (A) 50000 (B) 80000
 (C) 48000 (D) 55000

8. ઓગસ્ટ માસનું વેચાણ રૂ. 200000 હોય, રોકડ વેચાણ ઉધાર વેચાણના 25% હોય તો રોકડ વેચાણ શોધો.
 (A) 200000 (B) 160000
 (C) 40000 (D) 20000
9. જ્યારે ઉત્પાદન શૂન્ય હોય ત્યારે ચલિત ખર્ચ શૂન્ય હોય છે.
 (A) સાચું (B) ખોટું
 (C) કહી ન શકાય (D) અપૂરતી માહિતી છે
10. એક વસ્તુ 'અ'નું ઉત્પાદન કરવામાં સ્થિર ખર્ચ રૂ. 4,000 થાય છે અને ચલિત ખર્ચ એકમ દીઠ રૂ. 5 થાય છે. વેચાણ કિંમત એકમદીઠ રૂ. 10 છે. નહિ નફો નહિ નુકશાનની સ્થિતિ માં કેટલા એકમોનું વેચાણ કરવું જોઈએ?
 (A) 400 (B) 200
 (C) 600 (D) 800
11. પરિવર્તનશીલ બજેટ બનાવવા માટે કઈ પદ્ધતિ વધુ પ્રચલિત છે.
 (A) કોઠા પદ્ધતિ (B) ગુણોત્તર પદ્ધતિ
 (C) એકમ પડતર પદ્ધતિ (D) આલેખ પદ્ધતિ
12. રાખી મુકેલી કમાણીની મૂડી પડતર =
 (A) $K_e(1-T)(1-B)$ (B) $K_e/(1-T)(1-B)$
 (C) $K_e/(1-B)$ (D) $K_e/(1-T)$
13. કરવેરા બાદ ડિબેન્ચરની મૂડી પડતર
 (A) $I(1-t)$ (B) $I(1+t)$
 (C) $I(1 \times t)$ (D) $I(1/t)$
14. સૂર્ય લિ.ની નીચેની વિગત પરથી રોકડ અંદાજપત્ર અનુસાર ઓક્ટોબર માસમા મળેલ ઉધરાણી રકમ શોધો : ઓગસ્ટનું વેચાણ રૂ. 700000, સપ્ટેમ્બરનું વેચાણ રૂ. 800000, ઓક્ટોબરનું વેચાણ રૂ. 900000.
 કુલ વેચાણના 20% રોકડ વેચાણ છે. ઉધાર વેચાણના 60% નાણાં વેચાણ પછીના મહિને, 40% ત્યાર બાદ બીજા મહિને મળે છે.
 (A) Rs. 1,80,000 (B) Rs. 7,20,000
 (C) Rs. 6,08,000 (D) Rs. 7,88,000
15. બજેટરી અંકુશની મર્યાદાઓના સંદર્ભમાં નીચેના વિધાનો પૈકી કયું વિધાન સાચું નથી?
 (A) બજેટરી અંકુશની સફળતાનો આધાર અંદાજોની ચોકસાઈ પર છે.
 (B) જો બધા અધિકારીઓનો સહકાર ન હોય તો શ્રેષ્ઠ બજેટરી અંકુશની પદ્ધતિ નિષ્ફળ જાય છે.
 (C) બજેટરી અંકુશ પદ્ધતિ પરિવર્તનશીલ છે.
 (D) બજેટદ્રારા અંકુશની પદ્ધતિ ખર્ચાળ છે.

પ્ર. 2. નીચેના પ્રશ્નના જવાબ આપો (કોઈપણ ચાર)

(08)

- જો નફા-જથ્થાનો ગુણોત્તર 50% હોય, સલામતીનો ગાળો 40% હોય અને વેચાણ રૂ. 900000 હોય તો સ્થિર ખર્ચ શોધો.
- સમજાવો - માસ્ટર બજેટ
- નીચે એપ્રિલ માસની રોકડ બજેટની વિગતો આપેલ છે તેના પરથી એપ્રિલ માસના રોકડ બજેટ માટે શરૂની બાકી શોધો. છેવટની બાકી રૂ. 30000, લેણદારને ચૂકવ્યા રૂ. 156000, પગાર ચૂકવ્યો રૂ. 22750, રોકડ વેચાણ રૂ. 38750, દેવાદાર પાસેથી ઉધરાણી રૂ. 145000, ઘસારો રૂ. 5000.
- 100% અને 80% ઉત્પાદન શક્તિ એ પરોક્ષ ખર્ચ અનુક્રમે રૂ. 130000 અને રૂ. 110000 છે. 60% ઉત્પાદન શક્તિ એ પરોક્ષ ખર્ચ શોધો.
- 100% ક્ષમતા એ ઉત્પાદન 10000 એકમો છે. 50%ના સ્તરે વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચ એકમદીઠ રૂ. 40,

જ્યારે 80% સ્તરે તે એકમદીઠ રૂ. 28 છે. 100% ક્ષમતાએ એકમદીઠ વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચ શોધો.

6. જવાબદારી કેન્દ્રોના પ્રકાર જણાવો.
7. 60% સપાટી એ ચલિત અને સ્થિર ખર્ચ અનુક્રમે રૂ. 12000 અને રૂ. 9000 હોય તો 100% સપાટીએ કુલ ખર્ચ શોધો.
8. મૂડીની પડતર એટલે શું?

પ્ર. 3. હીના લિમિટેડની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે. (13)

સલામતી ગાળો 25%; નફા જથ્થાનો ગુણોત્તર 40%; સ્થિર ખર્ચ રૂ. 30,000.

ગણતરી કરો:

1. સમતૂટ બિંદુએ વેચાણ
2. વર્ષ દરમ્યાનનું ખરેખર વેચાણ
3. વર્ષ દરમ્યાનનો નફો
4. ચલિત ખર્ચ વર્ષ દરમ્યાનનાં
5. જો કંપનીને રૂ. 60000 નફો પ્રાપ્ત કરવા જરૂરી વેચાણ શોધો.
6. જો વેચાણ કિંમતમાં 10% ઘટાડો કરવામાં આવે તો નવું સમતૂટ બિંદુ શોધો.

અથવા

પ્ર. 3. ચાલુ ધંધો ખરીદી લેવા માટે સંજય લિમિટેડની સ્થાપના કરવામાં આવી, રૂ. 22,00,000ના ઈક્વિટી શેર તથા રૂ. 2,00,000ના 8%ના ડિબેન્ચર બહાર પાડ્યા. (13)

શરૂઆતમાં રોકાણો

ફ્રિહોલ્ડ મિલકતો - રૂ. 10,00,000; પ્લાન્ટ-મશીનરી - રૂ. 4,00,000; સ્ટોક - 2,40,000; અન્ય મિલકતો - રૂ. 2,00,000. (આ મિલકતો માટેની ચુકવણી જાન્યુઆરી, 2025માં કરવામાં આવશે.)

→ 30મી જુન, 2025ના રોજ પુરા થતા છ માસ માટેના વેચાણના અંદાજો નીચે પ્રમાણે છે.

1. જાન્યુઆરી - 5,60,000
2. ફેબ્રુઆરી - 6,00,000
3. માર્ચ - 7,40,000
4. એપ્રિલ - 8,00,000
5. મે - 10,60,000
6. જુન - 11,20,000

અન્ય માહિતી:

1. પ્રાથમિક ખર્ચા રૂ. 20,000 ફેબ્રુઆરીમાં ચુકવાશે.
2. સામાન્ય ખર્ચા માસિક રૂ. 20,000 જે દરેક માસના અંતે ચૂકવાશે.
3. માસિક પગાર (જે બીજા માસના પ્રથમ દિવસે ચૂકવાશે) પ્રથમ ત્રણ માસ માટે રૂ. 32,000 અને ત્યાર બાદ રૂ. 38,000.
4. વેચાણ પર અંદાજીત કાચા નફાનો દર 20% છે.
5. 1લી જાન્યુઆરી, 2025ના રોજ ઈક્વિટી શેર અને ડિબેન્ચર બહાર પાડવામાં આવશે.
6. ચુકવણી ગાળો : દેવાદારો - 2 માસ; લેણદારો - 1 માસ.
→ 31મી મે 2025ના રોજ પુરા થતા પાંચ માસ માટેનું રોકડ અંદાજપત્રક તૈયાર કરો.

પ્ર. 4. A. પ્લાસ્ટિકના રમકડાંનું ઉત્પાદન કરતી ફેક્ટરી 40% ક્ષમતા પર કામ કરે છે અને દર મહિને 10,000 રમકડાંનું ઉત્પાદન કરે છે. હાલમાં રમકડાં દીઠ પડતરની વહેંચણી નીચે મુજબ છે. માલસામાન રૂ. 10, મજૂરી રૂ. 3, પરોક્ષ ખર્ચ રૂ. 5 (60% સ્થિર). (08)

રમકડાંદીઠ વેચાણ કિંમત રૂ. 20.

જો ફેક્ટરીમાં 50% ક્ષમતા પર કામ કરવાનું નક્કી કરવામાં આવે, તો વેચાણ કિંમત 3% ઘટી જાય છે.

90% ક્ષમતા પર, વેચાણ કિંમત 5% ઘટે છે અને માલસામગ્રીની કિંમતમાં સમાન ઘટાડો થાય છે. તમે 40%, 50% અને 90% ક્ષમતાએ પરિવર્તનશીલ અંદાજપત્ર તૈયાર કરો.

અથવા

પ્ર. 4. A. નીચેના વાર્ષિક આંકડાઓ કિંદ્ય કંપની ના છે.

(08)

વિગત	રૂ. લાખમાં
સ્થિર ખર્ચા	
પગાર	9.5
ભાડું અને વેરા	6.6
ઘસારો	7.4
અર્ધચલિત ખર્ચા (50% ક્ષમતાએ)	
સમારકામ અને જાળવણી	3.5
પરોક્ષ મજૂરી	7.9
ચલિત ખર્ચા (50% ક્ષમતાએ)	
માલસામાન	21.7
મજૂરી	20.4

ધારણા કરો કે સ્થિર ખર્ચા ઉત્પાદન ના તમામ સ્તરે સમાન રહેશે. અર્ધ ચલિત ખર્ચા 45% થી 65% ક્ષમતા વચ્ચે સમાન રહેશે. 65% થી 80% ક્ષમતા વચ્ચે 10% વધશે અને 80% થી 100% ક્ષમતા વચ્ચે 20% વધશે. 60% અને 100% ક્ષમતા માટે પરિવર્તનશીલ બજેટ બનાવો.

પ્ર. 4. B. ટુંકનોંધ લખો (કોઈપણ બે)

(06)

1. વેચાણ બજેટ
2. જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિના ફાયદા
3. મૂડીની પડતરનું મહત્વ
4. અંદાજપત્રીય અંકુશના ફાયદાઓ
5. સમતુટ વિશ્લેષણના ફાયદા

ENGLISH VERSION

Q. 1. Multiple choice question

(15)

1. Break even Point (in Units) = _____ ;
 (A) F/C (B) F/P.V.Ratio
 (C) F/S (D) F + C
2. _____ budget is associated with the planning of acquisition and improvement of fixed assets.
 (A) Fixed Budget (B) Flexible Budget
 (C) Capital Budget (D) Cash Budget
3. _____ is a method of accounting in which costs are identified with persons assigned to their control rather than with products or functions.
 (A) Responsibility Accounting (B) Budgetary Control
 (C) Zero Base Budget (D) Performance Budgeting
4. Wages of August and September are Rs. 12000 and Rs. 15000 respectively. Time lag is 2/3 month. Calculate amount to be paid in September:
 (A) Rs. 4,000 (B) Rs. 13,000
 (C) Rs. 14,000 (D) Rs. 27,000

5. P.V. Ratio =
 (A) Change in Profit + Change in Sales
 (B) Change in Profit – Change in Sales
 (C) Change in Profit × Change in Sales
 (D) Change in Profit × 100 / Change in Sales
6. Current production is 3000 units and Selling expenses are Rs. 75000, in which 60% is fixed. What will be the fixed Selling expenses for 4500 units.
 (A) Rs. 30,000 (B) Rs. 45,000
 (C) Rs. 1,12,500 (D) Rs. 90,000
7. The semi-variable expenses of a firm were Rs. 50000 at 50% production capacity. The semi variable expenses remain the same between 40% and 70% capacity. Between 70% and 85% capacity there is an increase of 10% in the above figure. What would be the semi-variable expenses at 60% capacity.
 (A) 50,000 (B) 80,000
 (C) 48,000 (D) 55,000
8. If Sales of August is Rs. 200000, cash sales is 25% of credit sales, find out cash sales.
 (A) 200000 (B) 160000
 (C) 40000 (D) 20000
9. Variable cost will be zero, if production is nil.
 (A) true (B) false
 (C) cannot be decided (D) data is insufficient
10. For the production of a product, if Fixed cost is Rs. 4,000, Variable cost is Rs. 5 per unit and selling price is Rs. 10 per unit. Find out the sales required at break even point.
 (A) 400 units (B) 200 units
 (C) 600 units (D) 800 units
11. For preparing a flexible budget, which one of the following methods is most commonly used?
 (A) Tabular Method (B) Ratio Method
 (C) Unit Costing Method (D) Graphic Method
12. Cost of Retained Earnings =
 (A) $K_e(1-T)(1-B)$ (B) $K_e/(1-T)(1-B)$
 (C) $K_e/(1-B)$ (D) $K_e/(1-T)$
13. Cost of debenture after tax =
 (A) $I(1-t)$ (B) $I(1+t)$
 (C) $I(1 \times t)$ (D) $I(1/t)$
14. From the following information of Surya ltd., find cash received from Debtors for the month of October as per cash budget: Sales of August Rs. 700000, Sale of September Rs. 800000 and Sales of October Rs. 900000. Cash sales are 20% of total sales. 60% of the credit sales are collected in the month after sales, 40% in the second month after sales.
 (A) Rs. 1,80,000 (B) Rs. 7,20,000
 (C) Rs. 6,08,000 (D) Rs. 7,88,000
15. Which of the following statement is not true in the context of limitations of budgetary control?
 (A) The success of budgetary control depends upon the accuracy of estimated figures.
 (B) In the absence of co-operation from all officers and employer, the best of budgetary control system will fail.
 (C) Budgetary control system is flexible.
 (D) The budgetary control is an expensive system.

- Q. 2. Answer the following (Any Four) (08)**
1. If P/V Ratio is 50%, Margin of safety is 40% and Sales is Rs 9,00,000, then find out fixed expenses.
  2. Explain- Master Budget.
  3. From the following details of cash budget of April Month, find out opening balance of cash budget for April Month. Closing Balance Rs. 30000, Paid to Creditors Rs. 156000, Paid salary Rs. 22750, Cash sales Rs. 38750, Collection from debtors Rs. 145000, Depreciation Rs. 5000.
  4. At 100% and 80% production capacity overheads are Rs. 130000 and Rs. 110000 respectively. Calculate overheads at 60% production capacity.
  5. Production at 100% capacity is 10000 units. Selling overhead at 50% level is Rs. 40 per unit, while at 80% level it is Rs. 28 per unit. Find out Selling overhead per unit at 100% capacity?
  6. State the types of responsibility Centers.
  7. If variable and fixed costs at 60% capacity are Rs. 12000 and Rs. 9000 respectively, find out total cost at 100% capacity.
  8. What is cost of capital?

- Q. 3. The following information are in respect of Heena Ltd., (13)**
- Margin of safety ----- 25%
 Profit volume ratio ----- 40%
 Fixed cost ----- Rs.30,000

Calculate:

- (1) Break even sale (2) Actual sales for the year (3) Profit for the year (4) Variable cost for the year (5) Required sales to earn profit Rs. 60,000 (6) If selling price is reduced by 10% than find out new break even sale.

OR

- Q. 3. Sanjay ltd. is to be formed to take over a running business. It has been decided to raise Rs. 2200000 by issuing equity shares & Rs. 200000 8% debentures.**

Initial Investments	Rs.
Free hold premises	1000000
Plant & Machinery	400000
Stock	240000
Other assets	200000

Payment on above assets is to be made in the month of Jan'25.

Sales during First 6 months ending on 30.6.25 are estimated as under:

Months	Rs.	Months	Rs.
January	560000	April	800000
February	600000	May	1060000
March	740000	June	1120000

Other Info.

1. Preliminary expenses Rs. 20000 payable in February.
  2. General expenses Rs. 20000 p.m. paid at the end of each month.
  3. Monthly salary (payable on 1st day of next month) Rs. 32000 for first 3 months and Rs. 38000 thereafter.
  4. Gross profit Rate is expected to be 20% on sales.
  5. The Equity shares and debentures are to be issued on 01-01-25.
  6. Lag pay-debtors- 2 months, creditors - 1 month.
- Prepare cash budget for first five months ended 31-5-25.

- Q. 4. A.** A factory engaged in manufacturing plastic toys is working at 40% capacity and produces 10,000 toys per month. The present cost breakup for one toy is as under. (08)
 Material: Rs. 10, Wages: Rs. 3, Overheads: Rs. 5 [60% fixed].
 The selling price is Rs. 20 per toy. If it is decided to work the factory at 50% capacity, the selling price falls by 3%. At 90% capacity, the selling price falls by 5% accompanied by a similar fall in the price of material. You are required to prepare flexible budget at 40%, 50% and 90% capacity utilizations.

OR

- Q. 4. A.** The following data are available are in a Kriday Company for a year by period. (08)

Particulars	Rs. (Lakhs)
Fixed expenses	
Salaries	9.5
Rent and taxes	6.6
Depreciation	7.4
Semi Variable expenses (at 50% capacity)	
Maintenance and repairs	3.5
Indirect labour	7.9
Variable expenses (at 50% capacity)	
Materials	21.7
Labour	20.4

Assume that the fixed expenses remain constant for all levels of production variable expenses remain constant between 45% and 65%, semi variable expenses increasing by 10% between 65% and 80% capacity and by 20% between 80% and 100% capacity.

Prepare flexible budget at 60% and 100% of capacity.

- Q. 4. B. Write Short notes (any two)** (06)
1. Sales Budget
  2. Advantages of Responsibility Accounting
  3. Importance of Cost of Capital
  4. Advantages of Budgetary Control
  5. Advantages of Break even Analysis.

RAN-2008000106020001

T. Y. B. Com. (Sem. - VI) Examination October - 2025

Business Regulatory Framework

Time: 2 Hours]

[Total Marks: 50

સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book.
- (2) Figures to right indicate full marks.
- (3) All questions are compulsory

Seat No.:

□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---

Student's Signature

- પ્ર. 1. નીચેના પ્રશ્નો માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો જવાબ પસંદ કરો. (15)
1. ભવિષ્યનો માલના વેચાણને _____ કરાર કહેવાય છે.
    - (a) વેચાણ
    - (b) વેચાણની સમજૂતી
    - (c) મંજૂરીથી વેચાણ
    - (d) ભાડે ખરીદ કરાર
  2. 'માલ' શબ્દનો અર્થ દરેક પ્રકારની જંગમ મિલકત અને તેમાં _____ નો સમાવેશ થાય છે.
    - (a) સ્ટોક અને શેર
    - (b) ઉગતો પાક, ઘાસ
    - (c) મકાન
    - (d) (a) અને (b) બંને
  3. કરારના મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય માટે અનુષંગિક હોય કે જેના ભંગથી નુકસાન વળતર નો હકક ઉપસ્થિત થાય તેને _____ કહેવાય
    - (a) શરત
    - (b) બાંધધરી
    - (c) ગેરંટી
    - (d) ક્ષતિપૂર્તિ
  4. જે ગોડાઉનમાં માલનો સંગ્રહ કરવામાં આવે છે તેની ચાવીઓની ડિલિવરી ને, _____ કહેવાય
    - (a) વાસ્તવિક ડિલિવરી
    - (b) પ્રતીકાત્મક ડિલિવરી
    - (c) રચનાત્મક ડિલિવરી
    - (d) આ તમામ
  5. જ્યાં વાસ્તવિક કરાર કરતાં માલની વધુ ડિલિવરી હોય, ત્યારે ખરીદનાર
    - (a) સમગ્ર જથ્થાને નકારી શકે છે
    - (b) સમગ્ર ડિલિવરી સ્વીકારી શકે છે
    - (c) કરાર કરેલ જથ્થો સ્વીકારી શકે છે અને વધારાની ડિલિવરી નકારી શકે છે
    - (d) ઉપરોક્ત તમામ
  6. C.I.F. કરાર માં, માલની માલિકી ખરીદનારને ત્યારે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે છે જ્યારે.
    - (a) વેચાયેલ માલ વહાણના બોર્ડ પર મૂકવામાં આવે છે
    - (b) વેચાયેલ માલ ખરીદનારના જણાવેલ સ્થાન પર સુરક્ષિત રીતે પહોંચે છે
    - (c) શિપિંગ દસ્તાવેજો જણાવેલ કેપ્ટનને સોંપવામાં આવે છે
    - (d) શિપિંગ દસ્તાવેજો ખરીદનારને સોંપવામાં આવે છે અને તે કિંમત ચૂકવીને તેને પ્રાપ્ત કરે છે.

7. અણ ચુકવ્યો વેચનાર વલનમાર્ગમાં માલ અટકાવવાનો અધિકાર ગુમાવે છે, જ્યારે
- માલનો કબજો પાછો મેળવવામાં આવે છે
  - ખરીદનાર કિંમત ચૂકવવાનો ઈનકાર કરે છે
  - પરિવલન સમાપ્ત થાય છે ત્યારે
  - બંને (a) અને (b)
8. ઈસ્ટ ઈન્ડિયા કંપનીનું _____ ઉદાહરણ હતું
- જાહેર કંપની
  - ખાનગી કંપની
  - વિદેશી કંપની
  - સનદથી સ્થપાયેલી કંપની
9. નીચેનામાંથી કયા કાર્યો પ્રવર્તક કરે છે?
- કંપનીનું નામ નક્કી કરે છે
  - ડિરેક્ટરનું નામાંકન
  - આવેદનપત્ર અને નિયમપત્રની વિગતોનું સમાધાન કરે છે
  - આ બધી
10. ગેરંટી દ્વારા મર્યાદિત કંપનીના કિસ્સામાં, સભ્યોની જવાબદારી ક્યારે લાગુ કરી શકાય છે?
- તે સમયે જ્યારે કંપની આવું નક્કી કરે છે
  - માત્ર કંપનીને બંધ કરવાના સમયે
  - માત્ર કોર્ટના આદેશથી
  - માત્ર કંપનીના રજિસ્ટ્રારના આદેશથી
11. કઈ કંપનીઓને તેમના નામના અંતે “લિમિટેડ” અથવા “પ્રાઈવેટ લિમિટેડ” ઉમેરવા માટે મુક્તિ આપવામાં આવી છે
- ખાનગી
  - સરકારી
  - નિષ્ક્રિય
  - નફા માટે નહિ સંગઠન
12. કંપનીના _____ રૂપાંતરણના કિસ્સામાં કેન્દ્ર સરકારની પરવાનગી જરૂરી છે
- ખાનગી થી જાહેર માં
  - જાહેર થી ખાનગી માં
  - બંને (a) અથવા (b)
  - ઉપરોક્તમાંથી કોઈ નહીં
13. કંપનીની રાષ્ટ્રીયતા તેના _____ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે
- શેરધારકો
  - રજિસ્ટર્ડ ઓફિસ
  - હિસાબની ચોપડીઓ સ્થાન પર રાખવામાં આવે છે
  - ઉપરોક્તમાંથી કોઈ નહીં
14. CIN એટલે
- કસ્ટમર આઈડેન્ટિટી નંબર
  - કોર્પોરેટ આઈડેન્ટિટી નંબર
  - કેડિટર આઈડેન્ટિટી નંબર
  - કેડિટ આઈડેન્ટિટી નંબર
15. “વિનિમય પત્ર” વિશે શું સાચું નથી:
- તે લેખિત હોય છે
  - તે લખનાર દ્વારા સહી થયેલ છે
  - ચોક્કસ રકમનો ઉલ્લેખ હોય છે.
  - તેમાં શરતી હુકમ હોય છે

પ્ર. 2. ટૂંકમાં જવાબ લખો. (ગમે તે ચાર)

- વર્ણનથી માલનું વેચાણ એટલે શું?
- C.I.F. કરારમાં વેચનારે કરવાના કાર્યો લખો.
- અણ ચુકવ્યો વેચનાર માલ ફરી વેચવાનો અધિકાર ક્યારે વાપરી શકે છે?
- ધારાકીય કંપની એટલે શું?
- ધ્યયની કલમ શું છે?

(08)

6. સત્તાની ઉપરવટનો સિધ્ધાંતના અપવાદ કયા છે?
7. નેગોશિએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ અંગેની ધારણાઓ લખો
8. ચેકની વ્યાખ્યા લખી તેની લાક્ષણિકતાઓ લખો.

- Q. 3. A.** શરતોની વ્યાખ્યા લખી ગર્ભિત શરતો સમજાવો. (07)
- B.** વિદેશી કંપની, નાની કંપની, નિષ્ક્રિય કંપની અને ગૌણ કંપની સમજાવો. (06)
- અથવા**
- A.** અણચૂકવ્યા વેચનાર ના હકકો સમજાવો. (07)
- B.** યથાનુક્રમે ધારણ કરનારના વિશેષ અધિકારો સમજાવો. (06)
- Q. 4. A.** ટૂંકનોંધ લખો (ગમે તે બે) (08)
1. વેચાણ અને ભાડે ખરીદ કરાર વચ્ચે ચાર તફાવત
  2. આવેદનપત્રની કલમો
  3. એક વ્યક્તિ કંપની
  4. નેગોશિએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટની લાક્ષણિકતાઓ
- Q. 4. B.** ટૂંકનોંધ લખો (ગમે તે બે) (06)
1. ગર્ભિત બાહેધરી
  2. જવાબદારીની કલમમાં ફેરફાર
  3. રજીસ્ટર્ડ ઓફિસે એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં લઈ જવાની પ્રક્રિયા
  4. આંતરિક વહીવટનો સિધ્ધાંત

ENGLISH VERSION

- Q. 1. Choose Correct answer from the options given for following questions. (15)**
1. A contract of sale of 'future goods' is

(a) Sale	(b) agreement to sell
(c) Sale on approval	(d) hire-purchase agreement
  2. The term 'goods' means every kind of movable property and includes

(a) stock and shares	(b) growing crops, grass
(c) building	(d) Both a and b
  3. A Stipulation which is collateral to the main purpose of the contract, and if proved false, give the buyer only a right to claim for the damages, is known as

(a) condition	(b) warranties
(c) guarantee	(d) Indemnity
  4. Delivery of the keys of a godown in which the goods are stored, amounts to

(a) actual delivery	(b) symbolic delivery
(c) constructive delivery	(d) all of these.
  5. Where there is excess delivery of goods than actual contracted one, the buyer

(a) may reject the whole quantity	(b) may accept the whole delivery
(c) may accept the contracted quantity and reject the excess delivery	(d) all of the above

6. In C.I.F. contracts, the ownership of the goods is transferred to the buyer when the,
  - (a) goods sold are put on the board of ship
  - (b) goods sold reach safely at buyer's destination
  - (c) shipping documents are handed over to the captain of the ship
  - (d) shipping documents are delivered to the buyer and he receives them by paying the price.
7. The unpaid sellers right of stoppage in transit is lost when the
  - (a) possession of goods is regained
  - (b) buyer refuses to pay the price
  - (c) transit comes to an end
  - (d) both (a) and (b)
8. East India Company was an example of
  - (a) Public Company
  - (b) Private Company
  - (c) Foreign Company
  - (d) Chartered Company
9. Which of the following are the functions of a promotor?
  - (a) Decides the name of the company
  - (b) Nomination of Directors
  - (c) Settles the details of MOA and AOA
  - (d) All of these
10. In case of a company limited by guarantee, the liability of the members can be enforced
  - (a) At the time when company so decides
  - (b) Only at the time of winding up of the company
  - (c) Only by an order of the court
  - (d) Only by an order from Registrar of Company
11. Which companies are exempted to add "ltd" or "Pvt Ltd" at the end of their name
  - (a) Private
  - (b) Government
  - (c) Defunct
  - (d) Association not for profits
12. Central Government permission is required in case of conversion of
  - (a) Private to public
  - (b) Public to private
  - (c) Both (a) or (b)
  - (d) None of the above
13. The company's nationality is decided by its
  - (a) Shareholders
  - (b) Registered office
  - (c) Place at books of accounts are kept
  - (d) None of the above
14. CIN means _____
  - (a) Customer identity number
  - (b) Corporate identity number
  - (c) Creditor identity number
  - (d) Credit identity number
15. What is NOT true about the "bills of exchange":
  - (a) it is an instrument in writing
  - (b) It is signed by the maker
  - (c) Certain sum of money is mentioned on the instrument.
  - (d) It contains a conditional order

Q. 2. Answer in short (Any Four)

1. What is meant by Sale by description ?
2. List sellers duty in C.I.F. Contract.
3. When can an unpaid seller exercise right of resale.
4. What is a Statutory Company ?
5. What is Object clause ?
6. What are exceptions to Doctrine of Ultra Vires?
7. List presumptions of a negotiable instrument.
8. Define cheque and list its characteristics.

(08)

Define Conditions and explain implied conditions .

(07)

Explain Foreign Company, Small Company, dormant Company and Subsidiary Company.

(06)

OR

A. Explain rights of an Unpaid seller.

(07)

B. Explain special privileges of a holder in due course ?

(06)

A. Write Short Notes (Any Two)

(08)

1. Four differences between Sale and Hire Purchase agreement.

2. Clause of Memorandum of Association

3. One person company.

4. Characteristics of Negotiable Instrument

B. Write Short Notes (Any Two)

(06)

1. Implied Warranties

2. Change in liability clause

3. Procedure to Change Registered office from one state to another

4. Doctrine of Indoor management.

RAN-2008000106030001

T. Y. B. Com., (Sem.-VI) Examination October - 2025
Business Administration-VI (EM & GM)

સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book
- (2) જમણી બાજુએ દર્શાવેલ ગુણ પ્રશ્નના કુલ ગુણ છે.

Seat No.:

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Student's Signature

Q.1. નીચે દર્શાવેલ પ્રશ્નોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો.

15

- 1) માલસામગ્રી સંચાલનનું મુખ્ય ધ્યેય શું છે ?
  - A) માલસામગ્રીની ઉપલબ્ધતાની ખાતરી આપે.
  - B) વેચાણ વધારો
  - C) ખર્ચ પર નિયંત્રણ રાખે.
  - D) ગ્રાહક સેવામાં સુધારો
- 2) માલસામગ્રી સંચાલનના કાર્યો પૈકી કયું કાર્ય શ્રેષ્ઠ કિંમતે અને શરતો પર માલસામગ્રી મેળવવા માટે નિર્ણાયક છે ?
  - A) સંગ્રહ સંચાલન
  - B) ખરીદી
  - C) માલસામગ્રી અંકુશ
  - D) ગુણવત્તા અંકુશ
- 3) “યોગ્ય ગુણવત્તા” ખરીદીનાં સિદ્ધાંતનો અર્થ _____ છે.
  - A) સૌથી ખર્ચાળ માલસામગ્રી પસંદ કરવી
  - B) માલસામગ્રીની ખાતરી કરવી કે કામગીરી માટે જરૂરી સ્પષ્ટીકરણોને પૂર્ણ કરે છે.
  - C) બજારમાં ઉપલબ્ધ ઉચ્ચતમ ગુણવત્તાવાળી માલસામગ્રીની ખરીદી કરવી.
  - D) ઉપલબ્ધતા વિકલ્પો પૈકી સસ્તો વિકલ્પ પસંદ કરી રહ્યા છીએ.
- 4) એક અનુકૂલ સપ્લાયર પસંદ કરવામાં સામાન્ય રીતે _____ મુલ્યાંકનનો સમાવેશ થાય છે.
  - A) સપ્લાયરની જાહેરાત અને માર્કેટિંગ યુક્તિઓ
  - B) ગુણવત્તા, કિંમત, ડિલિવરી અને સપ્લાયરની ઉત્પાદન કરવાની ક્ષમતા
  - C) સપ્લાયરની ગ્રાહક સેવા
  - D) સપ્લાયરનો શારીરિક દેખાવ
- 5) માલસામગ્રી અંકુશની ભુમિકા _____ છે.
  - A) ખરીદી પ્રવૃત્તિઓ પર દેખરેખ રાખવી
  - B) ઉત્પાદનને ટેકો આપવા માટે અનુકૂળ સ્તરે સ્ટોક રાખવો, પણ વધુ સ્ટોક (ઓવરસ્ટોક) ટાળવો
  - C) ઉત્પાદનની જરૂરીયાતો ન્યુનતમ કરવી.
  - D) કાચા માલની ગુણવત્તા પસંદ કરવી

- 6) નીચેમાંનો કયો શબ્દ કાચા માલને તૈયાર માલમાં ફેરવવાની પ્રક્રિયાને સૂચવે છે?
- A) વિતરણ
B) માલસામગ્રી અંકુશ
C) ઉત્પાદન
D) ખરીદી
- 7) ઉત્પાદન સંચાલનનો મુખ્ય હેતુ શું છે.?
- A) મજૂર ખર્ચ ઘટાડવો
B) ઉત્પાદન પ્રક્રિયાને નિયંત્રિત કરીને કાર્યક્ષમતા અને ગુણવત્તા સુનિશ્ચિત કરવી.
C) વસ્તુના ભાવ વધારવા
D) માર્કેટિંગ પ્રયાસોને મહત્તમ બનાવવા
- 8) વેબરના સિદ્ધાંત અનુસાર નીચેમાંથી કયું પરિબલ સ્થાન પસંદગીના નિર્ણયને સીધી અસર કરતી નથી?
- A) પરિવહન ખર્ચ
B) મજૂરની ઉપલબ્ધતા
C) ગ્રાહકોની પસંદગીઓ
D) કાચા માલની નજીકતા
- 9) નીચેમાંથી કઈ બાબતનો, ઉત્પાદન આયોજનના મુખ્ય કાર્યક્ષેત્રમાં સમાવેશ થાય છે?
- A) નાણાકીય અહેવાલોની સ્થાપના
B) શું ઉત્પાદન કરવું, ક્યારે ઉત્પાદન કરવું અને કયા જથ્થામાં તે નક્કી (વ્યાખ્યાયિત) કરવું
C) ઉત્પાદનનો બગાડ વધી રહ્યો છે
D) મુખ્ય ઉત્પાદન કાર્યો આઉટસોર્સિંગની મદદથી કરવા
- 10) ઉત્પાદન અંકુશના સંદર્ભમાં ડિસ્પેચિંગનો અર્થ _____ છે.
- A) નવા પ્રોજેક્ટ માટે નાણાં ફાળવવા
B) ઉત્પાદન શરૂ કરવા માટે આદેશો જારી કરવા અને સંસાધનો ઉપલબ્ધ છે તે સુનિશ્ચિત કરવું
C) ગ્રાહકોને ઉત્પાદનનું માર્કેટિંગ કરવું
D) કર્મચારીઓના પ્રદર્શનનું સમીક્ષણ કરવું
- 11) શા માટે TQM માં “ગ્રાહકનો સંતોષ” મહત્વપુર્ણ ઘટક છે?
- A) તે ઉત્પાદન ખર્ચ ઘટાડવામાં મદદ કરે છે
B) તે સીધી રીતે નફાકારકતા અને ગ્રાહકની વફાદારીને પ્રભાવિત કરે છે.
C) તે કર્મચારી માટે ઉચ્ચ વેતન સુનિશ્ચિત કરે છે.
D) તે ઉત્પાદન પ્રક્રિયાને સરળ બનાવે છે.
- 12) 80/20 નિયમ, જે પેરેટો વિશ્લેષણ સાથે સંબંધિત છે, અને જે સૂચવે છે કે
- A) 20% કારણો 80% સમસ્યાઓનું કારણ બને છે.
B) 80% કારણો 20% સમસ્યાઓનું કારણ બને છે.
C) બધા પ્રશ્નોને એકસાથે ઉકેલવા જોઈએ
D) ખર્ચમાં ઘટાડાના પગલાઓને 80% ખર્ચ પર કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ

- 13) પર્યટન (પ્રવાસન) સંચાલનમાં મુખ્યત્વે સામેલ છે : _____
- A) સ્થાનિક વેપારોમાં નાણાકીય રોકાણ
B) પર્યટન સેવા અને સ્થળો માટેનું આયોજન, વિકાસ અને માર્કેટિંગ
C) ઈતિહાસી સ્મારકોનું અધ્યયન
D) આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધોનું સંચાલન

- 14) નીચેમાંથી કયું “વ્યાપાર પર્યટન” નું ઉદાહરણ છે?
- A) વ્યાપાર પ્રદર્શન અથવા સેમિનારમાં હાજરી આપવી
B) કૂળ સભ્યની મુલાકાત લેવી
C) રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનોની સફર કરવી
D) શોખ માટેના કૂઝ પર જવું

- 15) નીચેમાંથી કઈ વ્યાખ્યા “પર્યટન” માટે શ્રેષ્ઠ છે ?
- A) શાશ્વત સ્થળાંતર માટે મુસાફરી કરવી
B) વ્યવસાય, શોખ, અથવા અન્ય હેતુઓ માટે મર્યાદિત સમય માટે મુસાફરી કરવી
C) રોજગાર માટે નવા સ્થાન પર જવું
D) શાશ્વત રીતે સ્થળાંતર કરવા માટે મુસાફરી કરવી.

Q.2. નીચેનાં પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઈપણ ચાર)

08

- 1) માલ સામગ્રીનો અર્થ શું છે?
- 2) સંગીન ખરીદીના સિદ્ધાંતો જણાવો.
- 3) વિકેન્દ્રિત ખરીદીનો અર્થ આપો.
- 4) ઉત્પાદન સંચાલનનો અર્થ શું છે?
- 5) વસ્તુઆંકનું સૂત્ર આપો.
- 6) ઉત્પાદન આયોજનના ઉદ્દેશ્યો જણાવો.
- 7) કાર્જનના ફાયદા જણાવો.
- 8) ધાર્મિક પ્રવાસનનો અર્થ આપો.

Q.3. (A) સંપૂર્ણ ગુણવત્તા સંચાલનના મહત્વની વિગતવાર ચર્ચા કરો.

07

(B) માલસામગ્રી સંચાલનનું કાર્યક્ષેત્ર સમજાવો.

06

અથવા

(A) ઉત્પાદન સંચાલનની લાક્ષણિકતાઓ સમજૂતી આપો

07

(B) “ખરીદવું કે બનાવવું” ના નિર્ણય પર અસર કરતા પરિબલોની ચર્ચા કરો.

06

Q.4. (A) ટૂંકનોંધ લખો (ગમે તે બે)

08

- (1) માલસામગ્રી અંકુશનું મહત્વ
- (2) ઉત્પાદન આયોજનના ફાયદા
- (3) પ્રવાસન સંચાલનના ગેરફાયદા
- (4) પ્રવાસનનાં લક્ષણો

Q.4. (B) કેસ સ્ટડી

06

ઓટો-ટેક કમ્પોનન્ટ્સ મેન્યુફેક્ચરીંગ મધ્યમ કદના ઇલેક્ટ્રોનિક ઘટકોના ઉત્પાદક તરીકે ઓટોમોટિવ ઉદ્યોગ માટે કાર્યરત છે અને તેનો મુખ્ય હેતુ ખર્ચ ઘટાડવો, ઉત્પાદન કાર્યક્ષમતા વધારવી અને ગ્રાહક સંતોષમાં

વધારો કરવા માટે, સમયસર ડિલિવરી સુનિશ્ચિત કરવા માટે માલસામગ્રી સંચાલનને અસરકારક અને મહત્તમ કરવાનો છે.

કંપનીએ ગયા વર્ષ દરમિયાન માલ સામગ્રી સંચાલનના સંબંધિત ઘણાં પડકારોનો સામનો કર્યો છે, જેને કારણે ઉત્પાદનમાં વિલંબ, વધુ પડતો ખર્ચ ગ્રાહકોમાં અસંતોષ ઊભો થયો છે. જેમાં નીચે મુજબના મુખ્ય મુદ્દાઓમાં શામેલ છે

માલસામગ્રીની અછતથી બચવા માટે વધુ ખરીદીનો ઓર્ડર મૂકવાને કારણે માલસામગ્રી ખર્ચ વધ્યો છે, તેમ છતાં ગૂંચવણભરી માંગની આગાહી કરવાને કારણે મહત્વની માલસામગ્રીઓના પ્રમાણમાં અછત રહી છે. અયોગ્ય અને બિનકાર્યક્ષમ વેપારની પસંદગીને માલની ગુણવત્તા અંગે શંકા ઊભી થઈ છે અને અનિયમિત ડિલિવરી તરફ દોરી જાય છે, જે ઉત્પાદનમાં વિક્ષેપ પેદા કરે છે.

માલસામાનની નોંધણી મેન્યુઅલી ચોપડામાં કરવામાં આવે છે, જેને કારણે વારંવાર ભૂલો થાય છે અને વાસ્તવિક માલસામાનનું પ્રમાણ જાણી શકાતું નથી.

માલસામાનનાં અયોગ્ય સંગ્રહ અને સંચાલનને કારણે કેટલીક મહત્વની માલસામગ્રીનો બગાડ થાય છે.

પ્રશ્નો

- (1) માલસામગ્રીનું વધુ પ્રમાણ હોવા છતાં પણ કંપનીએ મુખ્ય કઈ સમસ્યાઓનો સામનો કરવો પડે છે? તે જણાવો.
- (1) માલસામગ્રી સંચાલન સંબંધિત સમસ્યાઓનાં ઉકેલ માટે કયા પગલાં લેવા જોઈએ ? શા માટે ?

ENGLISH VERSION

Instructions The figures to the right indicate the total marks for each question.

Q.1.

Choose the correct option from the questions given below.

15

- 1) What is the main goal of material management?
[A] Ensure material availability
[B] Increase sales
[C] Control expenses
[D] Improve customer service
- 2) Which material management function is crucial for obtaining materials at the best price and terms?
[A] Storage management
[B] Purchasing
[C] Inventory control
[D] Quality control
- 3) The principle of purchasing the “right quality” means _____ .
[A] Choosing the most expensive materials
[B] Ensuring materials meet the required specifications for performance
[C] Buying the highest quality goods available in the market
[D] Selecting the cheapest option among the available options
- 4) Selecting a favourable supplier typically involves evaluating _____ .
[A] Supplier’s advertising and marketing tactics
[B] Quality, cost, delivery, and the supplier’s ability to produce
[C] Supplier’s customer service
[D] Supplier’s physical appearance

- 6) The **scope of inventory control** is to _____ .
- [A] **Oversee purchasing activities**
  - [B] **Ensure optimal stock levels to support production without overstocking**
  - [C] **Minimize production requirements**
  - [D] **Select raw material quality**
- 7) **Which term** refers to the process of converting raw materials into finished products?
- [A] **Distribution**
  - [B] **Inventory control**
  - [C] **Production**
  - [D] **Procurement**
- 7) **What is the primary goal** of production management?
- [A] **Reduce labour costs**
  - [B] **Control the production process to ensure efficiency and quality**
  - [C] **Increase product prices**
  - [D] **Maximize marketing efforts**
- 8) **Which of the following does NOT directly affect the plant location decision according to Weber's theory?**
- [A] **Transportation costs**
  - [B] **- Labor availability**
  - [C] **Consumer preferences**
  - [D] **Proximity to raw materials**
- 9) **Which of the following is a key scope of production planning?**
- [A] **Establishing financial reports**
  - [B] **Defining what to produce, when to produce, and in what quantities**
  - [C] **Increasing product wastage**
  - [D] **Outsourcing core production tasks**
- 10) **Dispatching in the context of production control involves**
- [A] **Allocating funds for new projects**
  - [B] **Issuing orders to begin production and ensuring resources are available**
  - [C] **Marketing products to consumers**
  - [D] **Conducting employee performance reviews**
- 11) **Why is customer satisfaction a critical component of TQM?**
- [A] **It helps reduce production costs.**
  - [B] **It directly impacts profitability and customer loyalty.**
  - [C] **It ensures higher employee wages.**
  - [D] **It simplifies the production process.**
- 12) **The 80/20 rule, often associated with Pareto Analysis, suggests that:**
- [A] **20% of causes lead to 80% of the problems**
  - [B] **80% of causes lead to 20% of the problems**
  - [C] **All problems should be addressed simultaneously**
  - [D] **Cost-cutting measures should focus on 80% of expenses**

- 13) Tourism management primarily involves:
- [A] Financial investment in local businesses
  - [B] Planning, development, and marketing of tourism services and destinations
  - [C] The study of historical monuments
  - [D] Managing international relations
- 14) Which of the following is an example of “business tourism”?
- [A] Attending a trade show or conference
  - [B] Visiting family members
  - [C] Exploring national parks
  - [D] Going on a leisure cruise
- 15) Which of the following best defines tourism?
- [A] Traveling for permanent relocation
  - [B] Traveling for business, leisure, or other purposes for a limited time
  - [C] Moving to a new location for employment
  - [D] Traveling to migrate permanently

Q.2. Answer the following questions briefly. (Any Four)

- 1) What is meant by material?
- 2) State the principles of sound purchasing.
- 3) Define the meaning of decentralized purchasing.
- 4) What is meant by production management?
- 5) Give the formula of material index.
- 6) State the objectives of production planning.
- 7) State the advantages of Kaizen
- 8) Define the meaning of religious tourism.

08

- Q.3.** [A] Describe the importance of total quality management,
 [B] Clarify the Scope of material management.

07

06

OR

- [A] Explain the characteristics of production management.
 [B] Discuss the affecting factors or “Make or Buy” decision

07

06

Q.4. (A) Write a short note (Any two)

- 1) Importance of inventory control
- 2) Advantages of production planning
- 3) Demerits of tourism management
- 4) Characteristics of tourism

08

Q.4. (B) Case Study

06

Auto-Tech Components Manufacturing operates as a mid-sized producer of electronic components for the automotive industry, with the primary objective of reducing costs, enhancing production efficiency, and ensuring timely deliveries to improve customer satisfaction by optimizing material management effectively and efficiently.

Over the past year, the company has encountered numerous material management challenges, leading to production delays, increased costs, and customer dissatisfaction. Key issues include the following:

- Increased inventory costs due to excessive ordering to prevent material shortages; however, critical materials still experience shortages due to inaccurate demand forecasting.

- Inappropriate and inefficient supplier selection, which has raised concerns about material quality and led to irregular deliveries, causing production disruptions.
- Manual record-keeping for inventory, resulting in frequent errors and difficulty in knowing actual material quantities.
- Improper storage and handling of materials, causing wastage of critical components.

Questions:

- 1) Despite having an excess of materials, what are the main issues the company faces? Explain.
- 2) What steps should be taken to address material management-related issues, and why?

RAN-2008000106010002

T.Y.B.Com. (Sem. - VI) Examination October - 2025

Written and Spoken Communication Skills

Time: 2 Hours]

[Total Marks: 50

<p>સૂચના : / Instructions</p> <p>(1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fill up strictly the above details on your answer book</p>	<p>Seat No.:</p> <table border="1"> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 100%;"> <p style="text-align: center;">Student's Signature</p> </div>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>		

- Q. 1 Answer briefly any five** 10
- i. Why is reliability a key investment in any business?
  - ii. State at least five qualities of good leaders.
  - iii. Why do some professionals behave unprofessionally sometimes?
  - iv. Is a positive attitude important in living a good life? Why?
  - v. How do you think a person who has recently got a job feels about himself and the world?
  - vi. What can you do to expand your business and earn more profits?
  - vii. How do you manage critical situations?
- Q. 2. A. Write dialogue on the following situation given below (Any one)** 7
- i. Shyam asks Alpa about her husband's retirement plans.
  - ii. Aarti cannot get through to Shilpa on the phone. So she goes to Shilpa's house to find out why there's no response.
- B. i Explain the proverb- "A man who lacks reliability is utterly useless." 7**
- OR**
- B. ii In a paragraph of 150 words write about someone you know who had to face a lot of hardships in their professional life but managed to make the best of a bad situation with a positive attitude. 7**
- Q. 3. A. i Draft the notice and agenda of the Cultural Association of Rajkot. 9**
- OR**
- ii Draft the Minutes of the Annual General Meeting of Suman Pharmaceuticals Pvt. Ltd. 9**
- B. i Prepare a presentation of five slides on one of the skills you studied in the Sem. -VI. 9**
- OR**
- B. ii Prepare a presentation of five slides on the launching of any one electronic product. 9**

Q. 4. A. Give meaning of the following phrasal verbs and make meaningful sentences.

4

(Any two)

1. put down
2. get out
3. resort to
4. work out

B. Give meaning of the following idioms and make meaningful sentences. (Any two) 4

1. neck and neck
  2. in one's good books
  3. paint the town red
  4. left-handed compliment
-

RAN-2008000106010001

B.Com. (Sem. - VI) Examination October - 2025

Core Compulsory Course In English

Language through Literature

Time: 2 Hours]

[Total Marks: 50

<p>સૂચના : / Instructions</p> <p>(1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fill up strictly the above details on your answer book</p> <p>(2) Figures to the right indicate marks.</p> <p>(3) Indicate clearly the options you choose.</p>	<p>Seat No.:</p> <table border="1"> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table> <p>Student's Signature</p>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>		

- Q. 1. Choose the correct answer from the options given below:** (10)
- The predominant sense conveyed by the poem 'My Grandmother's House' is
    - Beauty
    - Loss
    - Love
    - Anger
  - What is the form of the poem 'O Captain! My Captain!?'
    - Sonnet
    - Elegy
    - Ballad
    - Lyric
  - The poem 'O Captain! My Captain!' is about the _____ of Abraham Lincoln.
    - Life
    - Works
    - Death
    - Election
  - What does the poetess wish to bring from her grandmother's house?
    - A dog
    - Books
    - A snake
    - An armful of darkness
  - What did the speaker once have at her grandmother's house?
    - Delicious food
    - Love
    - Hatred
    - Clothes
  - Byron was the most important poet of _____ period.
    - Modernist
    - Victorian
    - Restoration
    - Romantic
  - The poem 'She Walks in Beauty' is not a conventional love poem but presents a vision of the _____.
    - Beauty
    - Nature
    - A Perfect Woman
    - World
  - What does the speaker choose to do at the end of the poem 'O Captain! My Captain!?'
    - To join the rejoicing people at the beach
    - To stay with the captain and mourn his death
    - Both of the above
    - None of the above
  - The woman in the poem 'Upagupta' was lying under the shadow of _____.
    - Coconut grove
    - Mango grove
    - Banana grove
    - Apple grove

10. How does the poem convey that it was a dark night when Upagupta lay asleep?
a) Lamps were all out
b) Doors were all shut
c) Stars were hidden by the murky sky of August
d) All the above
- Q. 2. Summarize Kipling's views as expressed in his speech on values in life. (12)
OR
- Q. 2. Bring out the elements of humour in Bernard Shaw's speech on 'Spoken English and Broken English'. (12)
- Q. 3 (A) **Develop a dialogue on any ONE of the following:** (08)
1. Karan and Kartik are good friends. They meet at the railway station after two months. Write an informal dialogue that takes place between them.
  2. Sudha goes to the birthday party of her friend Shreya. She introduces her cousin Shloka to Shreya. Prepare a dialogue that takes place among them.
- (B) **Write a detailed note on any ONE of the following:** (10)
1. Write a detailed note on Research Methodology.
  2. Write in detail the characteristics of a good leader.
- Q. 4. **Do as directed: (Any Ten)** (10)
1. Play _____. (intelligently)
(Fill in the blank using a word that means the same as the one in the brackets)
  2. Extempore: Careful Careless Well-Prepared
(Underline the word that is the closest antonym of the word on left)
  3. Give synonym of: Fertile
  4. Give antonym of: Increase
  5. Give synonym of: Surplus
  6. Give antonym of: Permanent
  7. Member (Add a suitable suffix to form a word)
  8. Courage (Add a suitable prefix to form a word)
  9. Form two words using the prefix: Semi-
  10. Form two words using the suffix: -al
  11. Let us stop this _____ (meaning) discussion.
(Fill in the blank with the word formed by adding a suitable suffix to the word in the brackets)
  12. Terrorism in any form is inhuman. We must use a _____ (pronged) approach to curb it.
(Fill in the blank with the word formed by adding a suitable prefix to the word in the brackets)

RAN-2308000106051005

T.Y.B.Com. (Sem. VI) Examination October - 2025

Statistics - IX

સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

Q. 1. (A) બહુ વિકલ્પ પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (05)

- 1) સુરેખ આયોજન સમસ્યાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ શું છે?
  - (a) ઉત્પાદન ઘટાડવું
  - (b) ખર્ચ વધારવો
  - (c) નિર્ધારિત મર્યાદાઓ હેઠળ હેતુલક્ષી વિધેયને મહત્તમ અથવા ન્યૂનતમ કરવું
  - (d) માત્ર તુલના માટે ગણતરી કરવી
- 2) વાહન વ્યવહાર સમસ્યામાં કઈ બાબતને ખાસ મહત્વ આપવામાં આવે છે?
  - (a) નફો
  - (b) જરૂરિયાત
  - (c) ખર્ચ
  - (d) પુરવઠો
- 3) નિયુક્તિ ની સમસ્યા માટેની સૌથી લોકપ્રિય પદ્ધતિ કઈ છે?
  - (a) વોગેલ ની અંદાજિત પદ્ધતિ
  - (b) ન્યૂનતમ શ્રેણીક ની પદ્ધતિ
  - (c) હંગેરિયન ની પદ્ધતિ
  - (d) કંઈ પણ નહીં.
- 4) કયા પ્રકારના પરીક્ષણ માટે ચિહ્ન પરીક્ષણ વપરાય છે?
  - (a) પ્રાચલીય પરીક્ષણ
  - (b) બિનપ્રાચલીય પરીક્ષણ
  - (c) મિશ્ર
  - (d) તમામ
- 5) મધ્યસ્થ પરીક્ષણ નો ઉપયોગ શેના માટે થાય છે?
  - (a) બે જુથોની સરેરાશ સરખાવવા
  - (b) બે જુથોના મધ્યસ્થ સરખાવવા
  - (c) વિચરણોનું મૂલ્યાંકન કરવા
  - (d) ગુણોત્તરનું મૂલ્યાંકન કરવા

(B) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

(10)

- 1) નીચેની વાહન વ્યવહાર સમસ્યા પરથી max (min-max) ની રીતે કુલ ખર્ચ શોધો.

	A	B	પુરવઠો
F ₁	28	48	40
F ₂	32	40	60
માગ	56	44	

- (a) Z=3242
- (b) Z= 3258
- (c) Z=2052
- (d) Z=3392

2) નીચે આપેલ નિયુક્તિની સમસ્યા ઉકેલો.

કાર્ય/યંત્રો	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄
O ₁	0	3	20	30
O ₂	0	0	10	20
O ₃	0	0	10	22
O ₄	15	0	0	0

- (a) 10 (b) 20
(c) 30 (d) 15

3) 10 જોડકાનાં અવલોકનના તફાવતના ચિન્હો નીચે મુજબ છે. +, 0, +, +, +, +, -, +, +, +, "બંને નિદર્શો એક જ સમષ્ટિમાંથી લેવાયા છે." તે પરિકલ્પનાનું ચિન્હ પરીક્ષણની મદદથી મધ્યક કિંમત શોધો.

- (a) 5 (b) 3.5
(c) 1.56 (d) 4.5

4) નીચે અનુક્રમે બે સમષ્ટિમાંથી લીધેલા 4 અને 3 કદના યદ્યથ નિદર્શો છે. મેન વિટની U આગણકની કિંમત શોધો.

નિદર્શ X	32	22	13	67
નિદર્શ Y	25	42	62	-

- (a) 4 (b) 5
(c) 6 (d) 7

(5) આપેલ માહિતી χ^2 માટે આગણકની કિંમત શોધો.

	<M	≥M
X	4	8
Y	7	3

- (a) 1.85 (b) 0.95
(c) 1.65 (d) 0.65

Q. 2. ટૂંકમાં પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (ગમે તે ચાર) (08)

(1) એક કંપની બે પ્રકારની વસ્તુ બનાવે છે. વસ્તુ A ને 2 કલાક અને વસ્તુ B ને 3 કલાક માનવ કલાકોની જરૂર છે. દરેક દિવસમાં કંપની પાસે 12 કલાક માનવ કલાકો જરૂરી છે. વસ્તુ A માટેનો નફો 3 રૂપિયા છે અને વસ્તુ B માટેનો નફો 4 રૂપિયા છે. સુરેખ આયોજન સમસ્યા ને ગાણિતિક સ્વરૂપમાં દર્શાવો.

(2) બિનપ્રાચલીય મધ્યસ્થ પરીક્ષણ માટે નીચેની માહિતી પરથી χ^2 - આગણકની કિંમત શોધો.

	<M	≥M	કુલ
નિદર્શ X	5	?	10
નિદર્શ Y	?	?	?
કુલ	12	?	20

- (3) સમજાવો : ઈષ્ટતમ ઉકેલ.
(4) અસમતોલ વાહનવ્યવહાર સમસ્યા એટલે શું?

(5) નિયુક્તિની સમસ્યા ઉકેલો.

	D ₁	D ₂	D ₃
O ₁	21	24	31
O ₂	11	19	17
O ₃	15	17	13

(6) નીચેની વાહનવ્યવહાર સમસ્યાનો પ્રારંભિક શક્ય ઉકેલ min(min-max) ની રીતે શોધો.

	D ₁	D ₂	પુરવઠો
F ₁	14	24	20
F ₂	16	20	30
માંગ	28	22	

(7) સુરેખ આયોજનના ઉપયોગો જણાવો

(8) નીચેની માહિતી માટે, વિલકોક્ષન-સંજ્ઞા -ક્રમાંક પરીક્ષણ દ્વારા H₀: = 50 નું પરીક્ષણ કરવા માટે મધ્યક અને વિચરણની કિંમત શોધો.

50, 47, 50, 46, 49, 50, 52, 48, 50, 44, 45, 50

Q. 3. (A) હેતુલક્ષી વિધેય $Z = X_1 + X_2$ ની નીચેની શરતોને આધિન ન્યૂનતમ કિંમત મેળવો (05)

$$\begin{aligned} 2X_1 + X_2 &\geq 4 \\ 3X_1 + 5X_2 &\leq 20 \\ X_1 - 3X_2 &\leq 2 \\ X_1 &\geq 0, X_2 \geq 0 \end{aligned}$$

(B) નીચે આપેલી માહિતી જુદા જુદા બે નિદર્શો શિક્ષણની તાલીમ અંગેની માહિતી દર્શાવે છે. “નિદર્શોમાં તફાવત છે કે નહીં” તેનું પરીક્ષણ મધ્યસ્થ પરીક્ષણ દ્વારા કરો. (08)

નિદર્શ -I	52	50	65	40	42	58	60	53	55	38	54	35	59
	51	62	64										
નિદર્શ-II	36	39	52	41	57	40	45	56	43	44	55	32	34
	58	46	60	49	62	50	64						

OR

Q. 3. (A) એક સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષામાં 12 છોકરાઓ અને 12 છોકરીઓ બેઠા હતા. તો ‘છોકરાઓ અને છોકરીઓનો દેખાવ એક સમાન છે’ એવી પરિકલ્પનાનું પરીક્ષણ વિલકોક્ષન સંજ્ઞા ક્રમાંક પરીક્ષણ દ્વારા કરો. (05)

છોકરાઓ	96	79	82	72	73	75	78	55	91	64	51	60
છોકરીઓ	85	48	69	71	89	59	57	66	68	76	50	65

(B) નીચે આપેલ વાહન વ્યવહાર ની સમસ્યા માટેનો પ્રારંભિક શક્ય ઉકેલ વોગેલની અંદાજિત રીતે મેળવો. કુલ પરિવહન ખર્ચ શોધો તથા ઈષ્ટતમ ઉકેલ પણ મેળવો. (08)

કેક્ટરી	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	પુરવઠો
O ₁	42	48	38	37	160
O ₂	40	49	52	51	150
O ₃	39	38	40	43	190
માંગ	80	90	110	160	

Q. 4. (A)

પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (ચારમાંથી બે)

(08)

(1) આપેલ માહિતી પરથી mix(min-max) ની રીત થી પ્રારંભિક શક્ય ઉકેલ શોધો.

	D	E	F	G	પુરવઠો
A	23	27	16	18	30
B	12	17	20	51	40
C	22	28	12	32	53
માંગ	22	35	25	41	

(2) મહત્તમ નફા માટે નીચેની નિયુક્તિની સમસ્યા હલ કરો.

	A	B	C	D
J ₁	12	15	18	8
J ₂	13	10	9	14
J ₃	10	12	15	13
J ₄	7	8	8	14

(3) નીચેની માહિતી પરથી મેન-વિલ્ટની U પરીક્ષણ દ્વારા “બંને નિદર્શો એક જ પ્રમાણે સમષ્ટિમાંથી લેવામાં આવ્યા છે.” એવી પરિકલ્પનાનું પરીક્ષણ 5% ની સાર્થકતા ની કક્ષાએ કરો.

નિદર્શ X	10	20	35	70	50	10	25	20	
નિદર્શ Y	5	15	55	45	50	75	90	80	21

(4) એક કોલેજના યાદચ્છ રીતે પસંદ કરાયેલા 15 વિદ્યાર્થીઓના છ માસિક M.T અને E.T વાર્ષિક પરીક્ષાના ગ્રેડ નીચે દર્શાવેલા છે. તો સંજ્ઞા પરીક્ષણ દ્વારા “બંને પરીક્ષામાં વિદ્યાર્થીઓનો દેખાવ એક સમાન છે” એવી પરિકલ્પનાનું પરીક્ષણ કરો.

વિદ્યાર્થી	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ગ્રેડ M.T	B ⁺	B ⁺	C ⁺	C	A ⁻	B ⁻	A ⁺	B	B ⁺	A ⁺	B	B ⁺	B	C ⁺	A
ગ્રેડ E.T	A	B	D ⁺	C ⁺	B ⁻	C ⁺	A ⁺	C ⁺	B	B ⁺	C ⁻	D ⁺	B ⁻	B	A

(B) ટૂંક નોંધ લખો. (ચારમાંથી બે)

(06)

(1) બિન પ્રાયલિય પરીક્ષણના ફાયદા અને ગેરફાયદા જણાવો.

(2) વાહન વ્યવહાર ની સમસ્યાનો ઉકેલ મેળવવાની ન્યૂનતમ શ્રેણીક ની રીત સમજાવો.

(3) કાર્યાત્મક સંશોધન એટલે શું? તથા સુરેખ આયોજન સમસ્યાનું ગાણિતીય સ્વરૂપ લખો.

(4) નિયુક્તિની સમસ્યાના ઉકેલની હંગોરિયનની રીત સમજાવો.

ENGLISH VERSION

Q. 1. (A)

Answer the multiple choice questions.

(05)

(1) What is the main objective of a Linear Programming Problem?

- Maximize only profits
- Solve a non-linear equation
- Maximize or minimize a linear objective function
- Minimize only costs

(2) Which factor is given main importance in the transportation problem?

- Profit
- Demand
- Cost
- Supply

(3) Which is the most popular method for assignment problem?

- Vogel's approximate method
- Minimum cost method
- Hungarian's method
- None

- (4) For which type of test is the sign test used?
 (a) Parametric test (b) Non-parametric test
 (c) Mixed (d) All
- (5) What is the median test used for?
 (a) To compare the means of two groups
 (b) To compare the medians of two groups
 (c) To evaluate variances
 (d) To evaluate ratios

(10)

(B) Answer the following questions.

- (1) Obtain the transportation cost by the method of max (min-max) for the following transportation problem.

	A	B	Supply
F ₁	28	48	40
F ₂	32	40	60
Demand	56	44	

- (a) Z = 3242 (b) Z = 3258
 (c) Z = 2052 (d) Z = 3392

- (2) Solve the following assignment problem.

Work Machines	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄
O ₁	0	0	20	30
O ₂	0	0	10	20
O ₃	0	0	10	22
O ₄	15	0	0	0

- (a) 10 (b) 20
 (c) 30 (d) 15

- (3) From 10 pairs of observations, following signs of differences of observations are obtained +, 0, +, +, +, +, -, +, +, +. Test the hypothesis that "Both the samples are drawn from the same population." Find the value of mean.

- (a) 5 (b) 3.5
 (c) 1.56 (d) 4.5

- (4) Two samples sizes of 4 and 3 have been drawn from two sets respectively. Find the value of Mann Whitney U statistics.

Sample X	32	22	13	67
Sample Y	25	42	62	-

- (a) 4 (b) 5
 (c) 6 (d) 7

- (5) Find the value of the coefficient χ^2 for the given data.

	<M	≥M
X	4	8
Y	7	3

- (a) 1.85 (b) 0.95
 (c) 1.65 (d) 0.65

Q. 2.

Answer the following questions. (Any four)

(08)

- (1) A company manufactures two types of products A and B. Product A requires 2 hours of man hours and Product B requires 3 hours. The company requires 12 hours of man-hours each day. The profit for Product A is Rs. 3 and the profit for Product B is Rs. 4. Express this Linear Programming problem in mathematical form.
- (2) Find out the value of χ^2 - statistic for the nonparametric median test.

	<M	≥M	Total
X	5	?	10
Y	?	?	?
Total	12	?	20

- (3) Explain : Optimum solution.
- (4) What is an imbalanced transportation problem?
- (5) Solve the assignment problem.

	D ₁	D ₂	D ₃
O ₁	21	24	31
O ₂	11	19	17
O ₃	15	17	13

- (6) Find the initial feasible solution of the following transportation problem by min (min-max) method.

	D ₁	D ₂	Supply
A	14	24	20
B	16	20	30
Demand	28	22	

- (7) State the uses of linear programming problem.
- (8) Obtain the value of the mean and variance to test the hypothesis $H_0: M = 50$ by Wilcoxon signed rank test for the following data.
50, 47, 50, 46, 49, 50, 52, 48, 50, 44, 45, 50.

- Q. 3. (A) Find minimum value of objective function $Z = X_1 + X_2$ subject to the following constrains.

(05)

$$\begin{aligned} 2X_1 + X_2 &\geq 4 \\ 3X_1 + 5X_2 &\leq 20 \\ X_1 - 3X_2 &\leq 2 \\ X_1 &\geq 0, X_2 \geq 0 \end{aligned}$$

- (B) The following data gives two samples taken from two population test the hypothesis that "Two populations are equal" by using median test.

(08)

Sample-I	52	50	65	40	42	58	60	53	55	38	54	35	59
	51	62	64										
Sample-II	36	39	52	41	57	40	45	56	43	44	55	32	34
	58	46	60	49	62	50	64						

OR

- Q. 3. (A) 12 boys and 12 girls appear in a competitive examination. Test the hypothesis that "The performance of boys and girls are equal." by using wilcoxon sign rank test.

(05)

Boys	96	79	82	72	73	75	78	55	91	64	51	60
Girls	85	48	69	71	89	59	57	66	68	76	50	65

- (B) Obtain the initial feasible solution by Vogel's approximation method of the following transportation problem. Obtain the total transportation cost. Also obtain the optimal solution. (08)

Factory	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	supply
O ₁	42	48	38	37	160
O ₂	40	49	52	51	150
O ₃	39	38	40	43	190
Demand	80	90	110	160	

4. (A) Answer the following questions. (Any two) (08)

- (1) Obtain the initial basic feasible solution by the method of max(min-max) for the following transportation problem.

	D	E	F	G	supply
A	23	27	16	18	30
B	12	17	20	51	40
C	22	28	12	32	53
Demand	22	35	25	41	

- (2) The profit (in crores of Rs.) is given in the following matrix. Give the Assignment to maximise the profit.

	A	B	C	D
J ₁	12	15	18	8
J ₂	13	10	9	14
J ₃	10	12	15	13
J ₄	7	8	8	14

- (3) From the following data, test the hypothesis by Mann-Whitney U test that "Both samples have been taken from the same normal population." Use 5% level of significance.

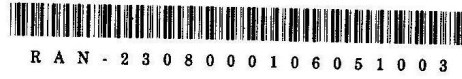
Sample X	10	20	35	70	50	10	25	20	
Sample Y	5	15	55	45	50	75	90	80	21

- (4) The grade of a result of 15 students, randomly selected from a college of mid term and end term are given below. By sign test, test the hypothesis that, "The performance of the students in both the examinations is equal." Use Normal distribution

Student	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Grade M.T	B ⁺	B ⁺	C ⁺	C	A ⁻	B ⁻	A ⁺	B	B ⁺	A ⁺	B	B ⁺	B	C ⁺	A
Grade E.T	A	B	D ⁺	C ⁺	B ⁻	C ⁺	A ⁺	C ⁺	B	B ⁺	C ⁻	D ⁺	B ⁻	B	A

- (B) Write a short note. (Any two) (06)

- State the advantages and disadvantages of non-parametric test.
- Explain matrix minima method to solve a Transportation problem.
- What is Operation Research? And write the mathematical form of the Linear Programming Problem.
- Explain the Hungarian method of solving the Assignment problem.

RAN-2308000106051003

T. Y. B. Com. (Sem. - VI) Examination October - 2025
Indian Banking and Currency (Paper - VII)

Time: 2 Hours]

[Total Marks: 50

સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

પ્ર. 1. અ. હેતુલક્ષી પ્રશ્નનો જવાબ આપો.

Answer Multiple choice Questions.

(15)

1. રિઝર્વબેંકની સ્થાપના ક્યારે થઈ?

- (A) 1934 (B) 1948
(C) 1949 (D) 1940

When was Reserve Bank of India established?

- (A) 1934 (B) 1948
(C) 1949 (D) 1940

2. ટૂંકાગાળાનું ધિરાણ કરતી સંસ્થા એટલે .....

- (A) મૂડી બજાર (B) નાણા બજાર
(C) હૂંડી બજાર (D) ક્યુચર બજાર

A Short term lending institution means .....

- (A) Capital Market (B) Money Market
(C) Hundi Market (D) Future Market

3. કઈ બેન્કોની NPA સૌથી વધારે છે.

- (A) ખાનગી બેંક (B) સહકારી બેંક
(C) જાહેરક્ષેત્રની બેંક (D) વિદેશી બેંક

Which Bank has highest NPA ?

- (A) Private bank (B) Co-operative Bank
(C) Public Sector bank (D) Foreign Bank

4. તરતા વિનિમયદર પ્રથાના લાભ જણાવો.

- (A) નિકાસને ઉત્તેજન (B) વિદેશી ચલણના અંતરપ્રવાહ
(C) કાર્યક્ષમતામાં સુધારણા (D) આપેલા તમામ

Benefit of Floating rate system.

- (A) Promotion of Exports (B) Interflow in foreign currency
(C) improvement in efficiency (D) All of this

5. KYC નું પુરુ નામ જણાવો.

- (A) Key your customer (B) know your company
(C) know your customer (D) None of this

Give the Full Form of KYC ?

- (A) Key your customer (B) know your company
(C) know your customer (D) None of this

6. નીચેનામાંથી કયું મૂડીબજારનું સાધન નથી?

- (A) પ્રોમિસરી નોટ (B) વિનિમય પત્રો
(C) વેપારી બિલો (D) આપેલ તમામ

Which one is not source of capital market.

- (A) Promissory Note
(B) Bill of Exchange
(C) Trader Bill
(D) All of this

7. રિઝર્વ બેંક ઈન્ડિયા શાખા નિયમન માટે કયા સાધનોનો ઉપયોગ કરે છે?

- (A) પરિમાણાત્મક સાધનો (B) ગુણાત્મક શાખા નિયમનના સાધનો
(C) નૈતિક સમજાવટ અને પતાવટની નીતિ (D) આપેલ તમામ

Which tool are used by reserve bank of India for credit control ?

- (A) Quantitative payments
(B) Qualitative instrument of Regulation
(C) ethical persuasion settlement policy
(D) All of this

8. વર્તમાનમાં ભારતમાં ચલણી નોટ કઈ પદ્ધતિથી બહાર પાડવામાં આવે છે?

- (A) સપ્રમાણ અનામત પદ્ધતિ (B) ન્યૂનતમ અનામત પદ્ધતિ
(C) રોકડ અનામત પદ્ધતિ (D) ઉપરોક્ત પૈકી તમામ

By Which methods are currency notes issued in India at present Time?

- (A) Pro-proportional method
(B) Minimum Reserve method
(C) Cash Reserve method
(D) All of this

9. નવેમ્બર 2016 ના વિમુદ્રીકરણના મુખ્ય કારણો કયા છે?

- (A) કાળુ નાણું (B) નકલી ચલણનું જોખમ
(C) આતંકવાદી પ્રવૃત્તિઓ (D) ઉપરોક્ત પૈકી તમામ

Give the main reasons for Demonetisation in November 2016 ?

- (A) Black Money (B) Counterfeit Notes
(C) Terrasit Activities (D) All of this

10. ભારતમાં નાણાકીય ક્ષેત્રના સુધારાની શરૂઆત ક્યારે કરવામાં આવી હતી?

- (A) 1992 (B) 1991
(C) 1975 (D) 1935

When did Financial Reforms start in India ?

- (A) 1992 (B) 1991
(C) 1975 (D) 1935

11. મધ્યસ્થ બેંક તરીકે રીઝર્વ બેંક ઈન્ડિયાના પ્રણાલિકાગત કાર્યો....

- (A) ક્લિયરિંગ હાઉસ (B) સરકારની બેંક
(C) અંતિમ સહાયક (D) આપેલ પૈકી બધા જ

Central Bank of India RBI Function

- (A) Central Clearing House (B) Bankar to Govt.
(C) Lender of the last resort (D) All of this.

12. આર.બી.આઈ. એક્ટ અન્વયે બેંક રેટ હેઠળ આવરી લે છે.

- (A) સેક્ટર - 46 (B) સેક્ટર - 45
(C) સેક્ટર - 42 (D) સેક્ટર - 44

Which section of Reserve Bank of India act defines bank rate ?

- (A) Section - 46 (B) Section - 45
(C) Section - 42 (D) Section - 44

13. બેંક રેટને ..... રેટ કહેવામાં આવે છે?

(A) વટાવ

(C) રેપો

Bank rate is called as ..... Rate ?

(A) Discount

(C) Repo

(B) બેઝ બેંક

(D) ઉપરમાંથી કોઈ નહિ

(B) Base Bank

(D) None of This

14. NEFT નું સંચાલન કોના દ્વારા થાય છે?

(A) RBI

(C) SBI

Who managed NEFT ?

(A) RBI

(C) SBI

(B) NPCI

(D) UTI

(B) NPCI

(D) UTI

15. કઈ ચુકવણી પ્રણાલીમાં રોજંટી ખરીદી માટે ભૌતિક નાણાનો ઉપયોગ સામેલ છે?

(A) ચેક

(C) રોકડ

Which payment System is Invalid in Physical Money can be used for purchases?

(A) Cheque

(C) Cash

(B) NEFT

(D) NACH

(B) NEFT

(D) NACH

પ્ર. 2. ટૂંકમાં જવાબ આપો (ગમે તે ચાર)

Short Questions (Any Four)

1. ડિમોનેટાઈઝેશન શા માટે કરવામાં આવ્યું?

Why was the Demonetization?

2. નાણાકીય ક્ષેત્રના મહત્વપૂર્ણ સુધારો એ શું?

What is Significant Monetary Policy Reforms.

3. એન.પી.એ. નું વર્ગીકરણ જણાવો.

Analyses of N.P.A.

4. વિનિમય દર એટલે શું?

What is Exchange Rate ?

5. ચલણમાં ફરતી નકલી નોટો એટલે શું?

What is meant by Counterfeit notes ?

6. નાણાબજાર કયા બે અગત્યના કાર્યો કરે છે?

Which two function of Money Market ?

7. રીઝર્વ બેંકની નાણાકીય નીતિ એટલે શું?

What is meant by monetary policy?

8. રીઝર્વ બેંકના નિરક્ષણલક્ષી કાર્યોના માત્ર નામ આપો.

State the supervisory functions of Reserve bank of India.

પ્ર. 3. રિઝર્વ બેંકના વિકાસલક્ષી કાર્યો સમજાવો.

Explain the Development function of reserve bank of India.

અથવા

પ્ર. 3. રીઝર્વ બેંકની નાણાકીય નીતિના મુખ્ય હેતુઓ સમજાવો અને નાણાકીય નીતિનું મૂલ્યાંકન કરો.

Explain the aims of monetary policy of Reserve bank of India ? Evaluate the monetary policy of R.B.I.?

(08)

(13)

(13)